

“Konstitusiya və Suverenlik İli” çərçivəsində amnistiya təşəbbüsü: Azərbaycan dövlətçiliyinin humanist və hüquqi mahiyyətinin təzahürü

Azərbaycan Respublikasında hüquqi dövlət quruculuğu, milli suverenliyin möhkəmləndirilməsi və insan hüquqlarının etibarlı təmin olunması istiqamətində həyata keçirilən ardıcıl və məqsədyönlü siyasət müasir dövlətçilik modelimizin əsas göstəriciləridir. Prezident cənab İlham Əliyevin “Konstitusiya və Suverenlik İli” münasibətilə amnistiyanın elan edilməsi təşəbbüsü də bu strateji siyasətin xəttin məntiqi davamı olmaqla yanaşı, ölkəmizin hüquqi, siyasi və ictimai həyatında mühüm əhəmiyyət kəsb edən hadisə kimi qiymətləndirilir.

Müstəqil Azərbaycan dövlətinin möhkəm və sarsılmaz təməli Ümummilli Lider Heydər Əliyevin siyasəti iradəsi, uzaqgörən dövlətçilik konsepsiyası və xilaskarlıq missiyası nəticəsində formalaşmışdır. XX əsrin sonlarında mürəkkəb geosiyasi şəraitdə Ulu Öndərin rəhbərliyi ilə həyata keçirilən sistemli islahatlar Azərbaycan dövlətinin dağılmaq təhlükəsindən xilas edilməsinə, müstəqilliyin qorunub saxlanılmasına və möhkəmləndirilməsinə xidmət etmişdir. Məhz bu siyasi kursun mühüm nəticələrindən biri kimi qəbul edilən Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyası müasir dövlətçiliyimizin hüquqi əsasını təşkil etmiş, demokratik, hüquqi və dünyəvi dövlət quruculuğunun konseptual çərçivəsini müəyyənləşdirmişdir. Prezident cənab İlham Əliyevin həyata keçirdiyi dövlət siyasətinin əsas ideoloji dayaqlarından biri humanizmdir. Dövlət başçısının siyasi fəaliyyətinin mərkəzində insan amili, vətəndaşların hüquq və azadlıqlarının qorunması, sosial rifahın yüksəldilməsi, ədalət və mərhəmət prinsipləri dayanır. Bu humanist yanaşma yalnız sosial və iqtisadi sahələrdə deyil, eyni zamanda hüquq-mühafizə və cinayət-hüquq siyasətində də öz aydın ifadəsini tapır. Cinayətə görə cəzanın yalnız cəzalandırma deyil, həm də islah və tərbiyə məqsədi daşması müasir hüquqi dövlət anlayışının əsas tələblərindən biridir.

Bu kontekstdə ölkə başçısının 15 dekabr 2025-ci il tarixində amnistiya elan edilməsi təşəbbüsü ümumbəşəri humanizm dəyərlərinə sadiqliyin, hüquqi balansın və sosial məsuliyyətin bariz nümunəsidir. Dövlət başçısı bu təşəbbüslə cəmiyyətə açıq mesaj verir ki, Azərbaycan dövləti öz gücünü yalnız sərt hüquqi mexanizmlərdə deyil, eyni zamanda mərhəmət, etimad və sosial ədalət prinsiplərində görür. Amnistiya cəzadan azad etmənin tərbiyəvi əhəmiyyətinə inanmaqla yanaşı, insanın islah olunmasına və yenidən cəmiyyətə inteqrasiyasına verilən yüksək dəyərin ifadəsidir.

Amnistiya aktının layihəsinə əsasən, Azərbaycan Respublikasının suverenliyinin və ərazi bütövlüyünün qorunması uğrunda aparılan döyüş əməliyyatlarında, o cümlədən 44 günlük Vətən müharibəsində və 2023-cü il sentyabrın 19–20-də həyata keçirilmiş antiterror əməliyyatlarında iştirak etmiş şəxslər, habelə bu əməliyyatlarda həlak olmuş və ya itkin düşmüş şəxslərin yaxın qohumları amnistiyanın əsas şamil olunduğu kateqoriyalar sırasındadır. Bununla yanaşı, Ermənistan Respublikasının hərbi təxribatları nəticəsində mülki əhali arasında sağlamlığını itirmiş

**Akif Rəfiyev,
Qarabağ müharibəsi veteranı,
Ədliyyə general-mayoru,
Azərbaycan Ağsaqqallar
Şurasının İdarə Heyətinin üzvü,
Binəqədi rayon Ağsaqqallar
Şurasının sədri**

şəxslər, qadınlar, 60 yaşına çatmış şəxslər, cinayət törədərək yetkinlik yaşına çatmayanlar və digər sosial həssas qruplar da bu humanist qərardan yararlanacaqlar.

Eyni zamanda, böyük ictimai təhlükə törətməyən, az ağır və ya ehtiyatsızlıqdan törədilmiş cinayətlərə görə azadlıqdan məhrum etmə cəzasına məhkum olunmuş bir sıra şəxslərin cəzadan azad edilməsi və ya cəzalarının çəkilməmiş hissəsinin azaldılması nəzərdə tutulur. Bu yanaşma cəzanın fərdiləşdirilməsi prinsipinin və hüquqi ədalətin təmin olunmasının mühüm mexanizmi kimi çıxış edir.

Qeyd edilməlidir ki, bu amnistiya aktı müstəqil Azərbaycanın tarixində miqyasına görə ən böyük amnistiya olacaqdır. İlk proqnozlara əsasən, ümumilikdə 20 mindən çox şəxs amnistiya aktının təsiri altına düşəcək, onlardan 5 mindən çoxu azadlıqdan məhrum etmə cəzasından tam azad ediləcək, minlərlə şəxsin isə cəzası azaldılacaq və ya cinayət məsuliyyətindən azad olunacaqdır. Bu statistika Azərbaycan dövlətinin humanist mahiyyətini və hüquqi islahatlara sadiqliyini açıq şəkildə nümayiş etdirir.

Azərbaycanın müasir tarixində amnistiya və əfv institutları ardıcıl və sistemli şəkildə tətbiq olunmuşdur. 1995-ci ildən etibarən qəbul edilən 12 amnistiya aktı 130 mindən artıq şəxsə şamil edilmiş, 71 əfv fərmanı və sərəncamı ilə on minlərlə məhkum əfv olunmuşdur. Ümummilli Lider Heydər Əliyev tərəfindən imzalanmış əfv fərmanları və qəbul edilmiş amnistiya aktları bu humanist ənənənin əsasını qoymuş, Prezident cənab İlham Əliyev tərəfindən isə bu siyasət müasir dövrün tələblərinə uyğun şəkildə davam etdirilmişdir. Eyni zamanda Mehriban xanım Əliyevanın Milli Məclisin deputatı olduğu dövrdə irəli sürdüyü amnistiya təşəbbüsləri bu humanist xəttin institusional davamlılığını təsdiqləyir.

Nəticə etibarilə, cənab İlham Əliyevin “Konstitusiya və Suverenlik İli” münasibətilə irəli sürdüyü amnistiya təşəbbüsü Azərbaycan dövlətinin hüquqi dövlət prinsiplərinə, milli suverenliyə və ümumbəşəri humanizm dəyərlərinə sadiqliyinin parlaq ifadəsidir. Bu təşəbbüs dövlət-vətəndaş münasibətlərində etimadın möhkəmləndirilməsinə, sosial ədalətin təmini və cəmiyyətin sağlam əsaslar üzərində inkişafına xidmət edən mühüm siyasi-hüquqi addım kimi tarixə düşür.